

VERN AV VIKANBUKTA FUGLEFREDNINGSOMRÅDE I STJØRDAL KOMMUNE I NORD-TRØNDELAG

1 FORSLAG

Miljøverndepartementet legger med dette fram forslag om vern av Vikanbukta fuglefredningsområde i Stjørdal kommune i Nord-Trøndelag fylke. Verneforslaget omfatter ca 0,81 km² på privatgrunn.

1.1 Hjemmelsgrunnlag

Området er av særlig betydning for fuglelivet fordi det er et viktig leveområde for fuglearter knyttet til det marine miljøet. For å bevare fuglelivet forbys flere former for aktivitet og inngrep. Området foreslås derfor etablert som fuglefredningsområde i henhold til naturvernloven §§ 9 og 14 annet ledd.

1.2 Verneverdier

Verneverdiene er knyttet til store forekomster med vannfugl til ulike årstider. Området er viktig som raste-, beite- og hvileområde særlig for vadefugler. Området er spesielt viktig under vårtrekket. Området benyttes også av en del vannfugl til overvintring. Vikanbukta inngår i "Trondheimsfjorden våtmarksystem" med mange fjære- og gruntvannsområder av internasjonal verneverdi. Flere av områdene har Ramsarstatus.

1.3 Trusler mot verneverdiene

Verneverdiene trues primært av nedbygging av biotoper og ulike former for menneskelig aktivitet. Selv om det enkeltvis kan være snakk om begrensede inngrep og aktivitet, vil sum effekten av mange små enkelttiltak kunne redusere verneverdiene i området.

1.4 Andre interesser

Fjæreområdene i Trondheimsfjorden har store og sammensatte brukerinteresser i tilknytning til landbruksnæringen, industri, utbygging og i friluftssammenheng. I Vikanbukta er det bl.a. planer om oppfylling for ulike formål, og området er interessant for jakt og friluftsliv.

1.5 Planstatus

I gjeldende kommunedelplan (2006) for Stjørdal tettsted er planområdet for Vikanbukta fuglefredningsområde definert som naturområde og friluftsområde. Deler av området ble regulert til dokkområde/utsleppingsområde for betongplattformbygging i reguleringsplan for Sutterø Industriområde i 1984, og denne reguleringsplanen gjelder fortsatt.

2 SAKSBEHANDLING

Gjennom St.meld. nr. 68 (1980-81) ble det fastslått at det skal sikres et representativt utsnitt av variasjonsbredden i norsk natur. Verneplan for sjøfuglområder i Nord-Trøndelag er en del av dette og bidrar til å verne en viktig del av norsk natur og biologisk mangfold for framtidige generasjoner. Vikanbukta inngår som et av områdene i denne sjøfuglplanen.

Verneplan for sjøfuglområder i Nord-Trøndelag ble vedtatt ved kgl.res. 19. desember 2003. Til grunn for verneplanen lå et omfattende registreringsarbeid hovedsakelig utført av Norsk institutt for naturforskning, Vitenskapsmuseet i Trondheim, Norsk ornitologisk forening og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag. Verneplanen ble formelt startet opp i 1994, sendt på lokal og sentral høring i henholdsvis 1997 og 2002.

I sluttbehandlingen av vernesaken ble verneforslaget for lokaliteten Vikanbukta foreløpig trukket ut av verneplanen for nærmere vurdering av forholdet mellom et eventuelt vernevedtak og flysikkerheten. I kgl.res. av 19. desember 2003 heter det bl.a.: *”Direktoratet for naturforvaltning og luftfartsmyndighetene skal i samarbeid gjøre en vurdering av eventuelle behov for ytterligere dokumentasjon når det gjelder forholdet mellom et vernevedtak og flysikkerheten, med sikte på at et verneforslag for Vikanbukta fremmes når dette forholdet er avklart.”*

I 2005 ga Miljøverndepartementet et to-delt oppdrag til Luftfartstilsynet og Direktoratet for naturforvaltning:

- Gjøre en vurdering av om det er behov for ytterligere dokumentasjon/utredning av forholdet mellom et vernevedtak og flysikkerheten, før et vernevedtak for Vikanbukta kan fattes. Direktoratet og Luftfartstilsynet kom fram til en felles konklusjon om at det eksisterte et behov for ytterligere utredning av forholdet mellom et vernevedtak og flysikkerheten.
- Hvis et slikt behov ble avdekket, sørge for at det ble gjennomført ytterligere utredning av problemstillingene. Direktoratet ga på bakgrunn av dette oppdrag til Høgskolen i Nord-Trøndelag om en slik utredning. Rapporten *Eventuell fredning av Vikanbukta våtmarksområde i Stjørdal kommune og effekter på antall birdstrikes ved Trondheim lufthavn*, Værnes forelå september 2007.

Denne rapporten er i etterkant vurdert av Avinor og Luftfartstilsynet, jf også vurderingene i kap 4.

Verneplanen ble utredet i henhold til forvaltningslovens, naturvernlovens og plan- og bygningslovens bestemmelser. Gjennom lokal og sentral høring er ulike interesser bredt belyst og vurdert. Det er ikke avdekket konsekvenser som krever ytterligere utredninger av samfunnsinteresser, som f. eks næringsvirksomhet, i samsvar med Utredningsinstruksen pkt 3.2.2.

For nærmere omtale av saksbehandlingen av verneplanen som helhet, vises det til kgl.res. av 19. desember 2003.

Miljøverndepartementet har hatt møte med Norges Jeger- og Fiskeforbund under sluttbehandlingen av saken våren 2008.

3 FORVALTNING, ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

Direktoratet for naturforvaltning avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for verneområdet. Fylkesmannen er forvaltningsmyndighet for alle områdene i verneplan for sjøfugl i Nord-Trøndelag. I og med at alle de store fjæreområdene i Trondheimsfjorden er aktuelle kandidatområder for Ramsarstatus tilrås at fylkesmannen også får forvaltningsmyndighet i Vikanbukta.

Utgifter til erstatninger og gjennomføring av erstatningsprosessen samt merking og oppsetting av skilt er dekket innenfor bevilgningen og tilsagnsfullmakten under kap. 1427 post 32. Den årlige budsjettmessige oppfølgingen av utarbeiding av eventuell forvaltningsplan og etablering av oppsyn og skjøtsel vil være avhengig av den økonomiske utviklingen og budsjettsituasjonen.

4 HØRING AV VERNEFORSLAGET

Foruten grunneiere, kommunen, fylkeskommunen og lokale brukerinteresser/ interesseorganisasjoner hadde følgende instanser verneplan for sjøfuglområder i Nord-Trøndelag på høring:

Landbruksdepartementet, Sametinget, Reindriftsforvaltningen, Kommunenes sentralforbund, Forsvarets overkommando, Forsvarets bygningstjeneste, Fiskeridirektoratet, Statens Kartverk, Statens namnekonsulentar for Midt-Noreg, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, Teledirektoratet, NSB hovedadministrasjon, Jernbaneverket, Luftfartsverket, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Statens Naturforvaltningsråd, Statens kulturminneråd, Norges Bondelag, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Fiskarlag, Norske Fiskeoppdretteres forening, Taretrålfiskernes Forening, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norske Samers Riksforbund, Samenes landsforbund, SAS Norge, Avd. for helse, miljø og sikkerhet, Braathen Flyselskap, Widerøe Flyselskap A/S, Norsk Aero Klubb, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Sekretariatet for FORF – Frivillige organisasjoners redningsfaglige forum, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådene Landsforbund, Norsk Geologiråd, Norges Idrettsforbund, Prosessindustriens landsforbund, Fortidsminneforeningen, Kulturvernets fellesorganisasjon, NORTRA, Reiselivsbedriftenes landsforening, Foreningen våre rovdyr, Fremtiden i våre hender, Greenpeace Norge, Miljøstiftelsen Bellona, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Norges Velforbund, Norsk limnologforening, Norsk Biologforening, SABIMA, Energiforsyningens fellesorganisasjon, Fiskerinæringens Landsforening, Norges Kystfiskarlag, Det Kgl. Selskap for Norges Vel, Utmarkskommunenes sammenslutning, Norsk institutt for skogforskning, JORDFORSK, Norsk Institutt for Vannforskning, Stiftelsen for naturforskning og kulturminneforskning (Oslo, Trondheim og Tromsø), Biologisk institutt ved Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage ved Universitetet i Oslo, Universitetet i Bergen, Universitetet i Tromsø, NTNU, Biologisk institutt ved NTNU, Vitenskapsmuseet ved NTNU, Ringve botaniske have, Norges Landbrukshøgskole, Havforskningsinstituttet, Norsk Fiskerihøgskole, Universitetet i Tromsø, Norsk institutt for fiskeri- og havbruksforskning, Kystdirektoratet.

Vedrørende generelle merknader til verneplanen som helhet, vises det til kgl.res. av 19. desember 2003.

En grunneier mener at verneområdets grense bør avsluttes ved kai nevnt i verneforslaget. Stjørdal kommune ser positivt på verneforslaget, men forutsetter at gjeldende reguleringsplan for Sutterø industriområde og Stjørdals behov for framtidige næringsareal blir tatt hensyn til ved utarbeidelsen av det endelige verneforslaget.

Nord-Trøndelag fylkeskommune hadde i høringen til verneplan for sjøfuglområdene ingen merknader knyttet spesielt til lokaliteten Vikanbukta, men pekte generelt på at plan- og bygningsloven burde styre utbygging og at friluftsløven regulerte allmennhetens ferdsel. Vern etter naturvernloven bør forbeholdes landarealer av nasjonal/internasjonal betydning.

Norges Jeger- og Fiskerforbund – Nord-Trøndelag (NJFF-NT) er generelt kritiske til restriksjoner på jakt.

Fiskerisjefen i Trøndelag mener at bunnkultur og høsting av naturlige skjellforekomster må tillates.

Fylkesmannen mener at fjære- og gruntvannsområder i Trondheimsfjorden er særlig utsatt for inngrep og mener derfor det er riktig å anvende naturvernloven for å sikre naturverdiene gjennom opprettelse av Vikanbukta fuglefredningsområde.

Fylkesmannen viser til at det er foretatt avklaringer med Stjørdal kommune om at verneforslaget ikke kommer i konflikt med arealdisponering i henhold til gjeldende planer.

Av hensyn til grunneier tar fylkesmannen merknaden om grensejustering til følge.

Det legges også til grunn ved avgrensingen at kraftledningen i nordøst ligger utenfor verneområdet.

Fylkesmannen understreker at det er fuglelivet som generelt fredes i biotopvern- og fuglefredningsområder, jf. verneforskriften § 3. Det vil derfor være restriktive holdninger til jakt. Det er betydelig overlapp mellom ordinær jakttid og vadefuglenes områdebruk. Fylkesmannen mener at jakt og vern vanskelig kan forenes i denne type områder. Det foreslås derfor at eventuell jakt etter søknad (verneforskriften § 5) kun kan tillates på arter som kan redusere områdets verneverdi.

Fylkesmannen mener at også høsting av skjell kan komme i direkte konflikt med vernegrunnlaget. Naturlige skjellforekomster er en av de viktigste næringspreferansene for fugler som oppholder seg her vår og høst. Fylkesmannen på det sterkeste fraråde at intensiv høsting av skjell tillates. Likeledes vil tangforekomstene også ha betydning for vernegrunnlaget. Verdien av eventuell tangskjæring er dessuten sannsynligvis marginal, og fylkesmannen anbefaler derfor heller ikke at slik virksomhet tillates.

Luftfartsverket (nå Avinor) og Luftfartstilsynet gikk under høringen av verneplanen for sjøfuglområdene imot verneforslaget for Vikanbukta fordi dette kunne medføre en økning av fuglebestanden og økt fly-fugl konflikt ved Trondheim lufthavn Værnes.

På bakgrunn av utredningen *Eventuell fredning av Vikanbukta våtmarksområde i Stjørdal kommune og effekter på antall birdstrikes ved Trondheim lufthavn, Værnes* (Høgskolen i Nord-Trøndelag 2007), kommentarer og lokale erfaringer, konkluderer Avinor nå med at sannsynligheten er liten for at en fredning av Vikanbukta vil øke faren for konflikt fugl/fly i samband med trafikkavviklingen på Trondheim lufthavn, Værnes.

Luftfartstilsynet slutter seg også nå til Avinors konklusjon og mener at fugleproblemet på Værnes i liten grad skyldes Vikanbukta, og at fredning av området ikke vil endre dette vesentlig.

Fiskeridirektoratet støtter i sin uttalelse til verneplanen for sjøfuglområdene et forbud mot utsetting og høsting av skjell i de foreslåtte områdene i Trondheimsfjorden. Eventuelle ønsker om å utnytte skjellressursen på grunneiers område bør søkes om som dispensasjonssak. Vedrørende taretråling i fylket, mener Fiskeridirektoratet at dette skal reguleres i henhold til forvaltningsplanen for tang og tare av 1. november 2000. Det foreslås å sløyfe avsnittet om tareskog i pkt. II nr.2 *"All vegetasjon ... , herunder tareskogen, er vernet mot all form for skade og ødeleggelse."* I stedet tas inn et nytt punkt i kap. V: *"Høsting av tang og tare etter gjeldende lover og forskrifter."*

Norges Jeger- og Fiskerforbund (NJFF) er generelt svært kritisk til vern som setter restriksjoner på bruk og ferdsel, herunder jakt og fiske når aktivitetene ikke utgjør en trussel mot verneverdiene. De mener at viltlovens bestemmelser må ligge til grunn for regulering av jakt, og at et eventuelt jaktforbud må begrunnes med at jakt kan ha en negativ innflytelse på bestander av sjøfugl. Det bør også vurderes alternative løsninger som f.eks døgnreguleringer. De påpeker at posteringsjakten i Vikanbukta har stor betydning for lokale og regionale jegere, og at slik den utøves, skaper minimalt med uro for fuglelivet. De mener derfor at jakten ikke har hatt nevneverdig betydning på områdenes betydning for rastende fugl.

Direktoratet for naturforvaltning påpeker at en betydelig andel av våtmarksområder ved utløpet av Stjørdalselva allerede er nedbygd. Omfanget av trekkfugler sin bruk av området må sees i sammenheng med hele våtmarkssystemet i Trondheimsfjorden og at en stor del av fuglene som benytter Vikanbukta er sjøfugler på trekk. Over halvparten av artene som det er referert til i verneplanforslaget er omfattet av Bonnkonvensjonens liste II. Dette betyr at Norge har forpliktet seg internasjonalt til å arbeide for å sikre disse artene et tilstrekkelig vern. En aktiv politikk for å redusere bestandene av trekkende fuglearter vil stride mot intensjonene ved Bonnkonvensjonen. Som et ledd i den nasjonale forvaltningen av trekkende sjøfugler er fjære- og gruntvannsområdene i Trondheimsfjorden, deriblant Vikanbukta, av internasjonal betydning. Vern er et viktig virkemiddel for å sikre disse bestandene.

For å imøtekomme behovene for helikopterruter og ruter for lette fartøy med tilstøtende venteområder i tilknytning til Trondheim lufthavn, foreslår direktoratet å ta bort det foreslåtte lavtflygingsforbudet i verneforskriften.

Direktoratet viser til at det nå er enighet mellom Luftfartstilsynet og DN om at et vern av Vikanbukta alene ikke vil bidra til å øke fugletettheten ved Trondheim lufthavn Værnes. Direktoratet viser til at vern av Vikanbukta er en del av en helhet som vil styrke betydningen av Trondheimsfjordens våtmarkssystem som ledd i forvaltning av habitater for trekkende fugler. Følgelig vil direktoratet tilråde vern av Vikanbukta fuglefredningsområde slik Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har anbefalt, med de endringer m.h.t. lavtflygingsforbud som er nevnt over.

Direktoratet ser det som et mål å få etablert en kontinuerlig kantskogsonen ved de vernede fjæreområder langs Trondheimsfjorden, fordi dette vil bidra til å styrke verneverdiene. Det ble under behandlingen av sjøfuglplanen for flere av områdene uttrykt ønske fra grunneiere om hogst i denne kantskogsonen. Etter direktoratets vurdering vil en forsiktig tynningshogst ikke påvirke verneverdiene i vesentlig grad. Direktoratet foreslår derfor et nytt punkt i verneforskriftens § 5 om at det kan søkes om tillatelser for tynningshogst av kantskog.

Direktoratet slutter seg for øvrig til fylkesmannens vurderinger.

Miljøverndepartementet viser til at et vern av Vikanbukta i første rekke vil sikre dette høyt prioriterte området mot utbygging og habitatødeleggelse slik at områdets kvaliteter kan beholdes også i framtida. Miljøverndepartementet understreker at sikkerhet i luftfarten er et tungtveiende samfunnshensyn. Departementet viser til utredningen fra Høgskolen i Nord-Trøndelag hvor det framgår at vern av Vikanbukta ikke vil føre til flere fugler i området enn det er i dag, og at vern derfor ikke vil redusere flysikkerheten. Rapporten viser bl.a. at antall fugler i Vikanbukta er lavere enn i enkelte områder tett inntil flystripa, og at flytrafikken på Værnes ikke hadde noen innvirkning på fuglenes atferd i Vikanbukta.

Når det gjelder vurderinger som er gjort i forholdet til andre brukerinteresser vises det til vurderinger gjort i kgl.res. av 19.desember 2003. Dette gjelder bl.a forholdene knyttet til havbruk og taretråling. Vikanbukta er en av de grunne havbuktene som i stor grad tørlegges ved fjære sjø. Området anses derfor å være lite aktuelt for både havbruk og taretråling. Når det gjelder høsting av skjell, viser departementet til fylkesmannens vurdering og anbefaler at det intensiv høsting av skjell ikke tillates, men at skjellsanking til grunneiers eget, private bruk tillates.

Vedrørende jakt vil departementet også nå understreke at intensjonen med vernet er å sikre sjøfuglenes livsmiljø og livsforhold. Det er derfor foretatt en konkret vurdering av i hvilken grad det er behov for å regulere jakt av hensyn til verneformålet. Området har betydning som hvile-/rastested for sjøfugl og våtmarksfugler på trekk. Departementet støtter derfor de vurderinger som er gjort av Fylkesmannen og Direktoratet for naturforvaltning om at det er nødvendig med strenge restriksjoner for jakt. Etter departementets vurdering vil jakt være et uønsket forstyrrende element i et fuglefredningsområde. Dette er også i samsvar med restriksjonene i tidligere opprettede norske verneområder som har internasjonal betydning som hvile-/rastested for sjøfugl og våtmarksfugler på trekk.

Det er foretatt en presisering i forskriftens § 5 når det gjelder kystverkets anlegg. Punktet lyder nå følgende: "Oppføring av nye anlegg, flytting av anlegg, og tilbygg til eksisterende anlegg for Kystverket". Departementet understreker at det i slike tilfeller må legges stor vekt på hensynet til sikkerhet for sjøferdselen. Hensikten med å vurdere slike tiltak etter søknad er å etablere en kontakt mellom Kystverket og forvaltningsmyndigheten slik at dersom plassering/utforming kommer i konflikt med verneverdiene skal for eksempel mulig alternativ plassering kunne vurderes.

Departementet viser til at ordlyden i verneforskriftens § 4 er "Drift og vedlikehold av Kystverkets anlegg og ferdsel i forbindelse med dette arbeidet". Når det gjelder behov for akutte tiltak knyttet til etablering av navigasjonsinfrastruktur, eksempelvis i forbindelse med skipsfartsulykker, legger departementet til grunn at slik infrastruktur må kunne etableres raskt. I slike tilfeller trengs ikke søknad til vernemyndighetene før tiltaket, men vernemyndighetene skal varsles raskest mulig om tiltaket. Det legges også til grunn at slikt akutt behov for tiltak i verneområdet vil inntreffe meget sjelden, og at slike tiltak blir utført med minst mulig negative konsekvenser for verneverdiene.

Miljøverndepartementet har foretatt mindre tekniske endringer for å tilpasse verneforskriften til gjeldende maler for verneforskrifter. Departementet slutter seg for øvrig til Direktoratet for naturforvaltnings merknader til verneforskriftene.

Miljøverndepartementet

tilrår

Forskrift om vern av Vikanbukta fuglefredingsområde fastsettes i samsvar med vedlagte forslag.